

*Daan Dronkers
Laudatio van Dr. Jan Hendriks*

Voorzitter, genodigden, collegae, dames en heren,

Graag voldoe ik aan het verzoek van het Bestuur om de laudatio uit te spreken van ons nieuwe erelid Jan Hendriks.

Johannes Hendrikus Cornelis Laurentius Hendriks (JHCL), geboren en getogen (gymnasium en studie geneeskunde) in Nijmegen, neemt in de huidige Nederlandse radiologie een geheel eigen en bijzondere plaats in.

Hij behoorde 30 jaar geleden tot de eersten in ons land die zich gingen bezighouden met de introductie en verdere ontwikkeling van het röntgenonderzoek van de mamma, de mammografie, waarvan toen al werd verondersteld dat hiermee borstkanker in een vroeg stadium kon worden ontdekt.

Een half jaar na het begin van zijn specialistenopleiding tot radioloog bij prof. Penn in Nijmegen, bezocht hij in 1970 de cursus van Charles Gros in Straatsburg, de grote promotor/pionier van de mammografie in Europa. Daar raakte hij definitief overtuigd van het belang en de mogelijkheden van dit onderzoek. Sinds die tijd heeft mammografie zijn nooit aflatende interesse gehad. Reeds tijdens zijn assistententijd hield hij voor onze vereniging zijn eerste voordracht over een jaar ervaring met dit onderzoek. Na zijn inschrijving in het specialistenregister in 1974 werd hij staflid van het Instituut voor Radiodiagnostiek van de Katholieke Universiteit Nijmegen en werd hij bij de opleiding van assistenten, co-assistenten en studenten betrokken, met name voor de onderdelen pediatrie, radiodiagnostiek en de mammografie.

Ook andere radiologen bezochten de cursus van Gros en raakten eveneens onder de indruk van de mogelijkheden van mammografie. Een aantal van hen kwam af en toe bij elkaar om ervaringen met dit nieuwe onderzoek uit te wisselen. Dit gebeurde meestal op de afdeling bij Jan Hendriks in Nijmegen. Dit groepje kreeg spontaan de naam 'de boezemvrienden'.

Toen op initiatief van prof.dr. Wm. Penn in 1975 in Nijmegen een experimenteel bevolkingsonderzoek op borstkanker met mammografie werd begonnen, was hij de uitvoerder van dit onderzoek. De doelgroep bestond in de eerste ronde uit 20.000 vrouwen boven de 35 jaar. Tevoren werkte hij mee aan een pilotonderzoek om de meest geschikte apparatuur en film/schermcombinatie te selecteren voor het Nijmeegse bevolkingsonderzoek. Hij promoveerde in 1982 te Nijmegen op de eerste resultaten van de 'Population screening for breast cancer by means of mammography in Nijmegen 1975-1980'.

Het Nijmeegse onderzoek kreeg al spoedig internationale aandacht, waardoor hij niet alleen nationaal maar ook internationaal bekendheid verwierf. Mede op grond van de in Nijmegen behaalde goede resultaten (30% daling van de sterfte aan borstkanker bij vrouwen van 50-65 jaar) werd door de overheid in 1988 besloten tot invoering van een landelijk bevolkingsonderzoek met mammografie. Als ervaren deskundige speelde hij een hoofdrol in de voorbereidingen. Zo was hij adviseur voor de Gezondheidsraad en de Nationale Raad voor de Volksgezondheid bij het formuleren van de adviezen betreffende het bevolkingsonderzoek. Bij het opstellen van richtlijnen voor de kwaliteitsbewaking voor de screening en nadere diagnostiek door de verschillende medische disciplines onder leiding van het CBO (Centraal Begeleidingsorgaan voor de Intercollegiale toetsing) vertegenwoordigde hij in 1988 de Nederlandse Vereniging voor Radiologie.

Het was dan ook niet verwonderlijk dat het landelijk bevolkingsonderzoek dat in 1989 van start ging, niet alleen qua werkwijze maar ook wat medische aanpak en organisatorische opzet betreft onmiskenbaar zijn signatuur droeg. De toen gekozen opzet was in die tijd het maximaal haalbare. Het hield in dat een medisch-specialistisch onderzoek op grote schaal buiten de gezondheidszorg ging plaatsvinden en ook apart, via de AWBZ werd gefinancierd.

De opleiding van laboranten, radiologen en pathologen werd gecentraliseerd in het Landelijk Referentiecentrum voor bevolkingsonderzoek op Borstkanker (L.R.C.B.), uiteraard gevestigd in Nijmegen met Jan Hendriks in de hoofdrol.

Voor het beoordelen van de foto's van het bevolkingsonderzoek was het noodzakelijk de radiologen die dit gingen doen een speciale training in screening te geven. Er is namelijk een groot verschil tussen het beoordelen van mammogrammen van vrouwen met klachten of afwijkingen van de borst en die van asymptomatische vrouwen in het bevolkingsonderzoek. Bij de laatste gaat het niet om de diagnose, maar om de waarschijnlijkheid of er een maligne proces is. Dit vereist een speciale

terughoudende attitude om operaties voor een goedaardige afwijking (onnodige operaties dus) te voorkomen.

Met grote persoonlijke inzet heeft Jan die taak op zich genomen. Met enthousiasme heeft hij veel extra tijd besteed aan deze voor het welslagen van het bevolkingsonderzoek absoluut cruciale bijscholing. Inmiddels hebben meer dan 150 Nederlandse radiologen deze opleiding met goed resultaat doorlopen.

Het is niet overdreven te constateren dat hij zowel als inspirator, instructeur, vraagbaak en altijd bereikbare adviseur bij moeilijke fotobeoordelingen, als grondlegger van het huidige bevolkingsonderzoek in ons land is te beschouwen. Dit onderzoek is thans uitgegroeid tot een organisatie waarin dagelijks 800 mensen werkzaam zijn. In 55 screeningstations worden per jaar driekwart miljoen vrouwen gescreend. De laatste resultaten heeft u vanmiddag van hemzelf gehoord.

Hij heeft zelf weinig gepubliceerd, maar hij heeft het vele collega's mogelijk gemaakt dit wel te doen, alles op basis van zijn dagelijks medisch werk; de mammografie, het bevolkingsonderzoek en de medische kwaliteitscontrole daarvan. Hij is daardoor medeauteur van ruim 85 wetenschappelijke publicaties (voor een belangrijk deel internationaal) op het gebied van de mammografie. Hij werkte mee aan leerboeken over mammografie en was coreferent bij een aantal proefschriften. Velen (als u mij de beeldspraak wilt toestaan) hebben hun wetenschappelijke loopbaan kunnen beginnen staande op de schouders van Jan Hendriks.

Daarnaast heeft of had hij functies in vele organisaties in Nederland en daarbuiten, in tijdschriftredacties en commissies. Ik noem hier de Sectie Bevolkingsonderzoek Borstkanker van de NVvR, de European Society of Mastology, de Euref (Europees Netwerk van Referentiecentra), de Planungsstelle Mammographie-Screening in de Bondsrepubliek Duitsland, en het Landelijk Evaluatie Team voor bevolkingsonderzoek naar Borstkanker.

Het feit dat 1,5 miljoen Nederlandse vrouwen momenteel bij het landelijk bevolkingsonderzoek zijn betrokken geeft aan dat zijn pionierswerk grote betekenis voor de samenleving heeft gehad.

Het moge uit dit relaas duidelijk zijn dat Jan Hendriks door zijn inzet en bijdragen in onze vereniging al een eervolle status heeft.

Met het feit dat deze status vandaag wordt bevestigd door de benoeming tot erelid, wordt een kroon op je werk gezet. Wij wensen je daarmee van ganser harte geluk! Wij willen daarin zeker ook je vrouw Trudy nadrukkelijk betrekken. Ik heb gezegd.

Dr. D.J. Dronkers

This document was created with Win2PDF available at <http://www.daneprairie.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.